

Verksamhet
AnOplva Neonatal barn
2023-05-02

NIDCAP

Newborn Individualized developmental Care Assessment Program

Omvårdnad som
skyddar hjärnan

Fanny Gustafsson Karen Fritsch

Vad är NIDCAP

- NIDCAP står för **Neonatal Individualized Developmental Care and Assessment Program**
- Det är ett interventionsprogram där omvårdnaden anpassas efter varje litet barns aktuella behov av stöd, hjälp och stimulans utifrån det barnet visar med sitt beteende/kroppsspråk/signaler
- NIDCAP innebär också **familjecentrerad utvecklingsstödjande neonatalvård**. Vården fokuserar alltså inte enbart på det lilla barnet utan på hur viktig familjen och deras delaktighet i vården är för barnet. Föräldrarna betraktas som de viktigaste personerna i barnets liv redan från start. Föräldrarna får guidning i hur de på bästa sätt kan hjälpa sitt barn och de får stöd i sin egen situation.

- I livmodern ligger barnet skyddat. Livmoderns väggar ger en mjuk avgränsning och i fostervattnet blir rörelserna mjuka. Ijuden som kommer utifrån dämpas av både vattnet runt omkring samt av vattnet som finns i öronen.
- Livmodern = optimal (naturlig) miljö för det prematura barnet, hur kan vi på bästa sättet efterlikna och anpassa miljön på neonatalavdelningen?
- Utvecklingsstödjande neonatalvård (NIDCAP) har visat sig ge stabillare hjärt - och andningsfrekvens, lägre syrgasbehov, färre respirator dagar, färre komplikationer, barnet tolererar enteral föda tidigare, kortare sjukhusvistelse och främjar föräldrarnas anknytning till barnet.
- Varje barn ska uppleva tröst, välbefinnande och trygghet för att kunna utvecklas på bästa sätt utifrån sina förutsättningar.

Så här kan barnet visa att det är ansträngt och behöva stöd eller paus

- Barnet har ett spant, oroligt ansiktsuttryck
- Gråter
- Andas snabbt ansträngt oregelbundet eller andas inte alls
- Barnet är spant med ben och armar utsträckt/sitter på luft"
- Drar sig i en bäge bakåt
- Rycker/spritter mycket
- Gäspar, hostar, hickar eller nyser upprepade gånger
- Verkar må illa, ulkar, spottar eller kräks
- Är orolig, har svårt att komma till ro
- Barnets hudfärg ändras blir blek, mörk eller rutmönstrad.
- Barnet har tappat tonus, är stillsamt och samtidigt slapp i kroppen "Motorisk drunkning"
- Tappat hakan

Giving all newborns a voice.

nidcap

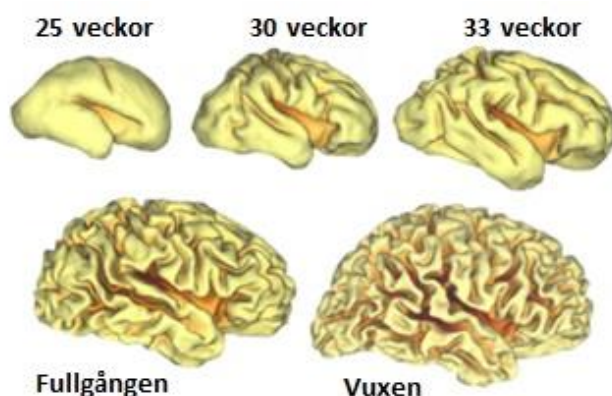
Så här kan ett för tidigt fött barn visa att de mår bra

- Barnet har ett mjukt avslappnat ansiktsuttryck
- Barnet andas utan ansträngning
- Mjukt hopkrupet läge "fosterställning"
- Barnet gör försök eller försöker klara av att:
 - Dra sina armar och ben närmare kroppen i fosterställning
 - Föra sina händer till munnen, söka och suga.
 - Ta tag och hålla om sina händer, någons finger eller ett föremål
 - Stötta fötterna mot varandra eller mot bädden
 - Röra sig avslappnat, komma till ro och sova lugnt.
- Barnet har kvar samma hudfärg trots att de anstränger sig.
- Lugnt vaken eller lugn sömn

Hjärnans utveckling

- När barn föds för tidigt är hjärnan i en mycket lättstörd utvecklingsfas.
- Hjärnans utveckling styrs till stor del av de sinnesintryck som barnet utsätts för
 - Barnet behöver till viss del stimulans för hjärnans uppbyggnad och funktion
 - Intryck och stimulans ska dock begränsas. För mycket intryck kan bli överväldigande och skapa stress.
- Den förtidigt födda hjärnan behöver en lugn miljö, lagom med stimuli och **MYCKET SÖMN** för att allt ska utvecklas normalt

Miljöns betydelse för barnets sinnesutveckling

- Känsl
- Balans
- Lukt och smak
- Hörsel
- Syn

Tolka barnets signaler och kroppsspråk

- Alla nyfödda barn kommunicerar med omvärlden via sitt kroppsspråk.
- Ett för tidigt fött barn har sitt eget sätt att kommunicera med oss.
- Desto mer omogen eller sjuk ett barn är desto mer stöd behöver det.
- Allt eftersom barnet mognar behöver det mindre stöd och kan klara av mer stimulans.

Hud mot Hud

- Barnet sover djupare och längre
- Positiv känselstimuli hos barnet
- Positiva luktupplevelser

- Smälter maten bättre
- Stabilare temperatur
- Stabilare parametrar

- Främjar anknytningen
- Främjar amning och mjölkproduktion

Känsel

- På grund av det omogna nervsystemet störs för tidigt födda barn av smek och klappningar. Beröringen kan kännas smärtsam och leda till stress.
- Barnets händer, fötter och mun är extra känsliga.
- Barnet tycker om att känna varma mjuka, fasta händer som hålls stilla. Håll gärna om ditt barn om det är vaket eller visar tecken på att behöva stöd.
- Hud mot hud-vård är exempel på positiv känselstimuli.

Balans

Främja balansen

- Milda, rytmiska och horisontella rörelser är **lugnande**.

Störd balans

- Snabba rytmiska vertikala (vaggande) eller snabba roterande rörelser är **överväldigande/stressande**.

Passande upplevelser för balansinnet:
Långsamma förflyttningar, ihopkrupen
position med stöd. Om möjligt nära
förälderns kropp.

Familjen

- Anknytningen försvåras när barnet måste vårdas på neonatalavdelning.
- Föräldrarna är barnets primära vårdgivare men behöver hjälp för att komma dit.

Hantering

- vid alla icke akuta omvårdnadsåtgärder

Nyfödda fullgångna och prematura barn har helt olika förutsättningar i början av livet och behöver därför hanteras olika .

- "Hälsa" på barnet med dina händer för att göra det redo.
- Var ALLTID två personer vid skötning av barnet. En som fokuserar på att hela tiden ge stöd, hålla om och hålla ihop.
- Med fördel utförs alla procedurer av barnet i sidoläge för att underlätta andning och självreglering
- Pausa och låt barnet hämta sig vid behov.
- Stanna kvar och håll om barnet tills det kommit till ro.

Undvik

Snabba, "effektiva", vändningar/skötningar eftersom det påverkar barnet i upp till 30 minuter efteråt. Ger ökad risk för tillbud såsom andningsuppehåll, pulsfall och saturationsfall.

Självreglering är barnets egna förmåga att utföra motoriska justeringar för att trösta sig själv.

SMAK

I livmodern ändrar fostervattnet smak efter vad mamman äter. Smakupplevelser som det prematurfödda barnet går miste om.

- Låt barnet smaka på mammas bröstmjök.

LUKT

Den omogna hjärnan kan inte filtrera bort starka dofter. Det blir överväldigande och stressande för barnet.

- Tänk på att inte använda parfym, rakvatten eller starkt doftande kropps/hårvårdsprodukter.
- Måste du, rök EFTER att du träffat ditt barn
- Låt hanspriten torka ordentligt innan du rör vid ditt barn.
- Hud- mot hudkontakt ger barnet **positiva** luktupplevelser.
- Låt barnet ha en mjuk tygbit att lukta på, som föräldern har haft nära sin hud, när föräldern inte är där.

Lukt och smak är viktig för anknytningen !

Ditt barn kan höra. Men till skillnad från fullgångna barn kan deras omogna hjärna inte stänga ute ljud och är därför lättväckta.

Främja hörseln

- Tänk på att dämpade röster (lite ljudupplevelser) behövs på rummet för att hörseln ska utvecklas normalt. För mycket eller för lite ljudupplevelser kan bidra till försenad språkutveckling.

- Prata eller sjung dämpat tills ditt barn somnar

- ### Störd hörsel
- Mycket ljud och o ljud blir överväldigande och stressar barnet.
 - Hörselutvecklingen sker framförallt under sömn, undvik därför onödiga samtal i närheten av det sovande barnet.
 - Stäng kuvösluckor försiktigt, lägg inget som kan låta på kuvöstaket.
 - Tänk på att öppna och stänga dörrar/luckor till/på salen försiktigt
 - Lyft stolen istället för att dra den
 - Tala med dämpad röst

Kroppsläge – bekvämt läge

- Mjukt böjda höfter, ben och armar. (Fosterställning)
- Händer i mittlinje med möjlighet att röra mun/ansikte.
- Bäckstöd för att hjälpa barnet att upprätthålla bekvämt kroppsläge.
- Tänk på att inte bädda om barnet för hårt, det ska ha möjlighet att röra på sig.
- Kroppsläget påverkar:
 - Barnets möjlighet till självreglering, fysiologiska parametrar, aktivitetsnivå, matsmältning och sömn-vakenhet.

När ska man starta barnets omvårdnad?

Stör inte barnet om det inte är absolut nödvändigt. Om det är nödvändigt ta tid på dig att väcka barnet varsamt innan du börjar med någon omvårdnad

Om barnet är upprört ta tid på dig att lugna barnet innan du börjar. Om barnet somnar om, vänta lite, om han/hon fortsätter sova, omorganisera din vårdplan. Om han/hon är orolig, lugna barnet igen innan du fortsätter.

	1	2	3	4	5	6
Beteende	Djup sömn	Lätt Sömn	Dåsig	Vaken	Upprörd	Gråt
Andning	Regelbunden	Regelbunden och oregelbunden	Regelbunden och oregelbunden	Regelbunden och oregelbunden	Regelbunden och oregelbunden	oregelbunden
Ansikte	Avslappnat, stängda ögon inga ögonrörelser	Stängda ögon eller öppna med glasartad blick, kan rynka pannan, isolerade munrörelser	Ögon stängda eller öppna med ofokuserad blick, grimaser, munrörelser	Öppna ögon	Öppna eller stängda ögon, kan grimasera	Ögon öppna eller stängda, grimaserar och gråter/skriker
Rörelser Tonus	Ingen motorisk aktivitet frånsett isolerad darrning eller skakning	Lite motorisk aktivitet	Varierande motorisk aktivitet, strategier för självreglering	Lite motorisk aktivitet, gnäller	Orolig motorisk aktivitet, gnäller	Avsevärd motorisk aktivitet

"Det måste vara bebisen som styr oss, inte vi som styr bebisen" – Neonatolog Thommy Svahn

Syn

- Synen är det sinne som är minst utvecklat vid födelsen.
- Vid fullgången vecka behöver barnet tillräckligt med ljus för att se former av föremål och interaktiva synupplevelser med sina föräldrar.
- Cykliskt ljus¹ – variationen i omgivningsljus mellan dag & natt har visat sig positivt.
- Skydda barnets ögonen från direkt ljus med hjälp av sänghimlar, kuvöstäcken och snutte. Använd punktbelysning.
- Prematurer är känsliga för ljusförändringar
- Före vecka 32 har pupillen ingen/mycket liten förmåga att dra ihop sig.
- Ej beroende av ljus eller synstimulans för att utvecklas.

1. Cykliskt ljus- Det finns hållpunkter för att barn, som på neonatalavdelning utsätts för kontinuerligt starkt ljus, får störningar i sömn och dygnsrytm samt sämre tillväxt i jämförelse med barn, som vårdas i en miljö med cykliskt ljus. Att vårda barnen i nästintill mörker dygnet runt har inte visat positiva effekter. Sträva alltid efter att vårda i dämpat ljus.

Miljöns betydelse för barnets temperatur

- Det prematura barnet kan inte reglera sin temperatur ännu. Värmen i kuvsen/vattenmassan är inställd för just ditt barns behov.
- De kan ännu inte svettas och inte heller ha feber. Därför är det viktigt att vi mäter temperaturen för att upprätthålla en temperatur kring 37 grader.
- Tänk på att barnet snabbt kyls ner av kalla händer
- Borttagande av täcke/kläder
- Långa procedurer.

Sömn är viktig för hjärnans utveckling

- Påverkar minne och inläring och kan ge konsekvenser för beteende och hjärnfunktion.
- Smälter maten sämre
- Svårare att hålla temperaturen
- Om det inte är nödvändigt, undvik att väcka/störa barnet när det sover. Det är under sömn som hjärnan läker och utvecklas som mest.

Störd sömn

- Optimerad vårdmiljö
- Skapa ett bekvämt läge för barnet
- Hud mot hud kan främja god sömn och sömnmönster.
- Vänta tills ditt barn visar att det börjar vakna. Följ barnets sömnavkningsmönster för att "passa våden". När ska man starta barnets omvärdnad

Främja sömn

